

Oponentský posudek na bakalářskou práci Markéty Sovové

Finské perfektum a jeho české překlady v paralelním korpusu

Bakalářská práce Markéty Sovové se věnuje problematice překladů finského préterita do češtiny. Práci tvoří tři hlavní kapitoly: v první, teoretické, části práce autorka přehledně uvádí systém časů ve finštině i češtině; v druhé části představuje svá data a metodologii a ve třetí části předkládá výsledky poměrně rozsáhlé manuální analýzy korpusových dat. Závěry práce jsou shrnuty v krátké, závěrečné kapitole. Zvolené téma práce je velmi rozsáhlé a problematika je pro české studenty finštiny mnohdy obtížná, díky odlišným systémům vyjadřování času ve finštině a češtině, práce je proto potenciálně vítaným přínosem.

Teoretická část práce (kapitola 2) je velice rozsáhlá (15 stran) a vzhledem k délce analytické části (kapitola 4), která je přibližně stejná, je tato délka neúměrná. Autorka zde podrobně řeší systém časů v obou jazycích, včetně aspektu, avšak část této teoretické rozpravy pak minimálně metodologicky využívá, nebo se pokouší o nějakou závěrečnou syntézu. Vzhledem k tomu, že se jedná o klasickou kontrastivní studii na téma, které je zajímavé i pro jiné jazykové páry, postrádám zde uvedení již provedeného výzkumu. Při popisu češtiny autorka nevyužívá nejnovějších pramenů: *Akademické gramatiky spisovné češtiny* od Františka Štíchy (2013) a *Mluvnice současné češtiny 2* od Jarmily Panevové a kol. (2014) a pracuje pouze se staršími prameny.

Velice stručná kapitola 3 představuje data využitá pro tuto práci a metodologický postup. Hned v úvodu narážíme na poměrně ztrivializovanou otázku reprezentativnosti korpusových dat. Mluvíme-li o reprezentativnosti dat, nejde jen o dostatečné množství textů, jak práce naznačuje, ale, a to především, i o zastoupení různých typů textů a jejich následné vyvážení. Je to velice složitá otázka a jistě by si zasloužila i konzultaci jiných, než pouze internetových zdrojů, byť se jedná o Příručku ČNK. Navíc, vzhledem ke zvolenému materiálu této práce, je otázkou, zda je dobré problematiku reprezentativnosti, vzhledem k její složitosti, zde vůbec otevírat. Je zcela legitimní, a u kontrastivních studií i nanejvýš vhodné, provádět výzkum v rámci jednoho typu textů. Autorka dále zmiňuje, že by problémem dat mohlo být, že se jedná o umělecké překlady. Pokud to autorka považuje za problém, proč si nesestavila další subkorpus z jiných typů textů (viz texty mimo jádro zpracované profesionálními překladateli)?

Za problematickou považuji zvolenou metodologii, zvláště pak metodologické postupy uvedené v části 4.1, která by vlastně spadala ještě do kapitoly 3. Autorka získaný vzorek dat rozděluje na základě překladových ekvivalentů, avšak získané skupiny typů překladu pak dále dělí podle finštiny, tedy výchozího jazyka, to však nečiní konzistentně pro všechny skupiny. Autorka je při tomto rozhodnutí úzce fixovaná pouze na sledování času verba, přitom přiznává, že další dělení typů perfekt bylo mnohdy velmi obtížné. Nebylo tedy lepší postupovat jinak? Přitom v Úvodu práce píše, že lze předpokládat, že čeština

bude při překladu využívat „množství různých jazykových prostředků“ a klade si za cíl analyzovat „možnosti překladu“. Obrázek, který pak představuje (graf č. 1), se ale omezuje pouze na slovesné charakteristiky.

Jevy v jazyce nejsou izolované, ani volba času. Nenabízelo se tedy sledování dalšího kontextu, např. adverbii a dalších, jak ostatně naznačuje i jedna z pozdějších kapitol? Autorka trvá na rozdělení podle Larjavaary, ale i to pak vlastně z praktických důvodů modifikuje. Převádění záporných vět na kladné, rovněž není šťastné rozhodnutí, v případě korpusových dat jde o manipulaci s daty, která tímto pak postrádají validitu, protože se už nejedná o autentický jazyk.

Vzhledem k obtížnosti tématu, a pro získání celistvějšího pohledu, by bývalo velice vhodné v tomto případě zařadit i metodologický postup tzv. „back-translation“ (Ivir 1987), tedy se podívat na finské překlady českých časů (např. u největších skupin, tedy u času minulého dokonavého resp. nedokonavého a zjistit jejich míru korespondence, což je metoda v korpusové kontrastivní lingvistice běžná, zvláště je-li za *tertium comparationis* práce považována překladová „ekvivalence“.

Kapitola 4, analytická část, předkládá zpracované poměrně rozsáhlé výsledky, avšak závěry, ke kterým nakonec autorka dochází, se v podstatě omezují na pouhou procentuální korelaci překladových řešení. Vzhledem k tomu, že téma je velice zajímavé a přínosné pro obor akvizice jazyka nerodilými mluvčími, je škoda, že autorka tento fakt více nezohlednila a zůstala více méně na popisné rovině, byť s velmi zajímavými dílčími závěry (e.g. část 4.3).

Drobné nedostatky:

- Přílohy se seznamy textů v korpuse by bylo vhodné doplnit i počty slov, aby bylo možné v celkovém poměru vyloučit interferenci nějakého autora/překladatele
- ve finském abstraktu, ač autorka uvádí, že byl přečten rodilým mluvčím, jsou stylistické neobratnosti/chyby: *kääntämisen tapoja suomen perfektistä tsekkiin, tiivistää suomen kielen käytöstä ja merkityksistä*
- str. 9, chybí reference ke Skaličkovi, která není ani v závěrečném seznamu literatury
- str. 10 autorka zde pojednává moment promluvy vs moment události, které užívá jako pojmy a definuje je. Jsou definice její vlastní?
- str. 14 nekonzistence v grafické úpravě, znak *i/si* jsou uvedeny kurzívou, zatímco NUT/NEET kapitálkami
- chybí jakékoliv statistické vyhodnocení výsledků z hlediska jejich signifikantnosti

Bakalářská práce Markéty Sovové splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, navrhuji ji ohodnotit známkou (2) až (3).